

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ה, 2015
מספר השאלון: 104,931391
נספחים: נספח א': רשימת מקורות
נספח ב': רשימת הוגי דעות

מדע המדינה

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (25×2) – 50 נקודות
פרק שני – (10×5) – 50 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת מקורות ורשימת הוגי דעות, כנספחים בעמוד 5.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) כתוב בתמציתיות ובדיוק.
(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף ◀

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-4 (לכל שאלה – 25 נקודות).

שים לב: המאמרים הנזכרים בשאלות מפורטים ברשימת המקורות (נספח א').

1. ארגון דאע"ש¹ שואף להקים מדינה אסלאמית אחת גדולה, ודוגל בכפיית האידאולוגיה הדתית שלו על העולם כולו. הארגון מנהל מדיניות כלכלית ריכוזית, ומטיל פיקוח כבד על חיי התושבים, הכולל ענישה חמורה והוצאות להורג בפומבי.

מעובד על פי ע' חכים (17/8/2014), "מי הם אנשי המדינה האסלאמית ודאע"ש ומה הם רוצים?", אתר שיחה מקומית.

¹ ארגון המדינה האסלאמית בעירק ובסוריה.

א. הצג שני מאפיינים משותפים לדיקטטורות טוטליטריות, והדגם אחד מן המאפיינים האלה מהפתיח לשאלה.

בתשובתך התבסס על המאמר "קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית",

מאת ק"י פרידריך וז' בז'ינסקי.

(12 נקודות)

ב. הצג והסבר שני מאפיינים של הפונדמנטליזם, והדגם אחד מן המאפיינים האלה מהפתיח לשאלה.

בתשובתך תוכל להתבסס על המאמר "פונדמנטליזם – הטוטליטריות החדשה", מאת ד' זקס.

(13 נקודות)

2. נציגי קבוצות האינטרס בישראל מביעים שביעות רצון מהישגיהם בזירה הפוליטית.

כשני שלישים מקבוצות האינטרס שנחקרו בישראל הצביעו על 'השפעה על חקיקה' [...].

ההצלחה בתחום ההשפעה על החקיקה היא בדרך כלל של קבוצות האינטרס החזקות,

עתירות המשאבים. מעובד על פי י' ישי, "קבוצות אינטרס בישראל"

א. הסבר את הגישה הרדיקלית של הסופיסטים לחוק, והדגם כיצד היא באה לידי ביטוי בפתיח.

(13 נקודות)

ב. ציין גורם אחד שמשפיע על ההצלחה של קבוצות אינטרס, על פי הפתיח לשאלה.

הצג גורם נוסף שיכול להשפיע על ההצלחה של קבוצות אינטרס. בסס את תשובתך על

המאמר "קבוצות אינטרס בישראל", מאת י' ישי.

(12 נקודות)

3. ההפגנה הזאת הייתה רגע מכונן, רגע שבו בא לאוויר העולם השמאל החדש. לא עוד שמאל נרפה [...] אלא שמאל שבא מהעומק והולך רחוק [...] עם תפיסת עולם שמאלית שלמה ומקפת.

מעובד על פי א' בורג (28/7/2014), "השמאל מת, יחי השמאל החדש",

מחשב מסלול מחדש – הבלוג של אברום בורג, אתר **הארץ**.

א. הצג את ההבדל בין התפיסה הרעיונית של מפלגות השמאל בישראל ובין התפיסה הרעיונית של מפלגות הימין בישראל. התבסס על המאמר "מיון מפלגות", מאת ב' נויברגר. (15 נקודות)

ב. הצג שניים מן המאפיינים של השמאל החדש לפי מרכוזה. (10 נקודות)

4. לצד התגייסות נרחבת של העורף לתמוך בחיילים שנשלחו לרצועה [...] וגיוס כמעט מוחלט של התקשורת הישראלית לטובת ההנהגה הפוליטית והצבאית, ליוותה את מבצע 'צוק איתן' גם פגיעה הולכת ומחריפה בחופש הביטוי [...]. במקרים רבים, היה המענה להתבטאויות נגד המלחמה חריף מהן פי כמה – החל בניסיונות השתקה, דרך פגיעה במקור הפרנסה וכלה באלימות פיזית.

מעובד על פי א' ב"ז (4/8/2014), "נקודות ציון בהידרדרות היחס לחופש הביטוי בישראל,

לאורך המבצע הצבאי בעזה", **הסלמה**, אתר **העין השביעית**.

א. הצג שניים מתפקידי התקשורת שנפגעו בעת סיקור מבצע "צוק איתן", על פי הפתיח לשאלה.

ב. תשובתך התבסס על המאמר "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל", מאת ד' גורן. (12 נקודות)

ב. הסבר מהי סובלנות פוליטית. האם בעת מבצע "צוק איתן" שררה בארץ אווירה של סובלנות פוליטית? נמק את תשובתך על פי הפתיח לשאלה. בתשובתך התבסס על המאמר "סובלנות פוליטית בישראל", מאת מ' שמיר. (13 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על חמש מהשאלות 5-14 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. לפי מארקס, המדינה עתידה להתבטל. הסבר כיצד נימק מארקס את חזונו זה.

6. הצג שני נימוקים להתנגדות לחקיקה דתית, שמקורם בשיקולים דתיים. בתשובתך התבסס על המאמר "דת ומדינה – חקיקה דתית", מאת א' דון יחיא וי' ליבמן.

7. הצג מאפיין אחד של הגישה ההשתתפותית לדמוקרטיה, והצג ביקורת אחת של הגישה ההשתתפותית לדמוקרטיה על הגישה האליטרית לדמוקרטיה.

8. השווה בין התאוריה של הובס ובין התאוריה של לוק, על פי שני קריטריונים לבחירתך.
9. ב־1 במאי 2014 יצאו מאות אנשים להפגין ברחובות תל־אביב כדי למחות על יוקר המחיה בישראל, בתקווה להשפיע על המדיניות הכלכלית של הממשלה.
על פי המאמר "האדם הפוליטי", מאת ר' דאל, הצג שני גורמים שמניעים אנשים להשתתף בהפגנות.
על פי הפתיח לשאלה, נמק מדוע הגורמים שהצגת הניעו את המפגינים לצאת למחות.
10. זכויות המיעוטים הן לִבָּה של הדמוקרטיה — ולא שלטון הרוב. כל דמוקרטיה צריכה לכבד את זכויותיהם של הפרטים כולם, גם של פרטים המשתייכים למיעוטים.
מעובד על פי ב' נויברגר (12/10/2010), "דמוקרטיה אינה שלטון הרוב", אתר **הארץ**.
הצג נימוק התומך בטענה זו. בתשובתך התבסס על המאמר "הדמוקרטיה — עקרונות ומאפיינים", מאת י' פרי.
11. הסבר את העמדה של אפלטון בנוגע לקניין פרטי.
12. הצג שני מאפיינים של האידאולוגיה הפשיסטית. התבסס על המאמר "הפשיזם כתרבות פוליטית חלופית", מאת ז' שטרנהל.
13. יש המציעים להגביל את זכות הבחירה רק לאזרחים בעלי השכלה של שתיים־עשרה שנות לימוד ומעלה. האם הצעה זו הולמת את העמדה של מיל בנוגע לזכות הבחירה? נמק.
14. הממשלה והרשויות המקומיות, מתנהלות על פי רצונן. לאזרחי המדינה כמעט אין השפעה על מעשיהן.
מעובד על פי נ' שפר וג' שפר (19/8/2013), "הדמוקרטיה היחידה די עלובה", אתר **הארץ**.
הסבר את הבעיה של המדינה המודרנית המוצגת בפתיח לשאלה. בתשובתך התבסס על המאמר "תכונות היסוד של המדינה המודרנית", מאת ש"נ איזנשטדט, והצג על פיו פתרון אחד לבעיה זו.

שים לב: הנספחים א'-ב' בעמוד 5.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח א': רשימת מקורות

1. ש"נ איזנשטדט, "תכונות יסוד של המדינה המודרנית".
2. ד' גורן, "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל".
3. ר' דאל, "האדם הפוליטי".
4. א' דון יחיא וי' ליבמן, "דת ומדינה – חקיקה דתית".
5. ד' זקס, "פונדמנטליזם – הטוטליטריות החדשה".
6. י' ישי, "קבוצות אינטרס בישראל".
7. ב' נויברגר, "מיון מפלגות".
8. ב' נויברגר, "דמוקרטיה פלורליסטית ודמוקרטיה השתתפותית".
9. י' פרי, "הדמוקרטיה – עקרונות ומאפיינים".
10. ק"י פרידריך וז' בז'ז'ינסקי, "קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית".
11. ז' שטרנהל, "הפשיזם כתרבות פוליטית חלופית".
12. מ' שמיר, "סובלנות פוליטית בישראל".

נספח ב': רשימת הוגי דעות

אפלטון	*
הובס	*
לוק	*
מארקס	*
מיל	*
מרכזה	*
הסופיסטים. בתוך: "המחשבה המדינית בתחילותיה".	*